

VN TEAS-hanke 4.4.4. Miten ympäristölupakäytäntöjä voisi uudistaa vesiviljelytoiminnan kestäväen kasvun vauhdittamiseksi?

Meriviljelyn luvituspilotit

- Hankkeen suositukset sekä YM:n ja MMM:n yhteiset linjaukset suositusten pohjalta

Jari Setälä Luke
Timo Halonen MMM
Sonja Pyykkönen YM

Kalankasvatuksen ympäristösuojelun neuvottelupäivät
7.11.2018
Vantaa
Finnkino Flamingo

Meriviljelyn luvituspilotit

- VNK:n TEAS-hanke: Miten ympäristölupakäytäntöjä voisi uudistaa vesiviljelytoiminnan kestäväen kasvun vauhdittamiseksi?
- Kesto: 4.3.2016 – 31.1.2018
- Konsortio: Luonnonvarakeskus
Gaia Consulting Oy
Enlawin Consulting Oy
Varsinais-Suomen Liitto

Yhteistyötahot

- Viisi kalankasvatuksen yhteistyöyrittäjä:
 - Selkämeri: Lännenpuolen Lohi Oy (Kustavi)
Brändö Lax Ab/Utskärs Fisk Ab (Brändö, Kustavi)
Mannerlohi Oy (Uusikaupunki, Pyhämaa)
 - Saaristomeri: Oy Salmonfarm Ab (Kemiönsaari, Kasnäs)
 - Perämeri: Laitakarin Kala Oy (Oulu, Haukipudas)
- MMM, YM, AVIt, ELYt,
Metsähallitus, järjestöt

Ohjausryhmä

Jäsenet:

Timo Halonen,	MMM
Orian Bondestam,	MMM
Penina Blankett,	YM
Anneli Karjalainen,	YM
Sonja Pyykkönen,	YM
Raija Aaltonen,	AVI
Risto Timonen,	ELY-keskus
Juhani Kettunen,	SYKE

Asiantuntijat:

Tarja Haaranen,	YM
Irja Skyten-Suominen,	SKKL
Sampsa Vilhunen,	WWF
Mathias Bergman,	BSAG

Hankkeen yleistavoite

- Helpottaa vesiviljelyn kestäväää kasvua
 - Tuottaa tietoa ja **ratkaisumalleja** vesiviljelyn ympäristöluvitusta ohjaavien käytäntöjen uudistamiseksi
 - Käytännön **pilotointien kautta** tunnistetaan luvituksen ongelmakohtia, etsitään ja testataan niihin ratkaisuja
 - Pilotoinneissa testattiin **sijainninohjauksen, Itämerirehun ja ennakkokeskustelujen** soveltamista

Loppuraportti

- Valtioneuvoston kanslian sivuilla
 - http://tietokayttoon.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/tutkimus-ehdottaa-ratkaisuja-kotimaisen-vesiviljelyn-kestavaan-lisaamiseen
- Loppuraportti:
 - Taustoitus
 - Toimet
 - Tulokset
 - Johtopäätökset
 - **Suosituks**

Suosituksset

1. Ohjeistetaan vesiviljelyn hakemusprosessia entistä paremmin

- Tehdään **käytännön opas**, jossa
 - Haun hallinnolliset menettelytavat ja sujuvoittamisen mahdollisuudet näkyvissä
 - Tieto- ja selvitystarpeet
 - Mahdolliset yhteistyötahot
- Myös **sähköiseen hakemusjärjestelmään ohjeet** siitä mitä selvityksiä tarvitaan ja miten ne tulee tehdä
- Perustelut:
 - Henkilökohtaisen neuvonnan tarve vähenee
 - Parantaa hakemusten laatua ja nopeuttaa prosessia, kun lisäselvitysten tarve vähenee
 - Hankkeen suunnittelu, budjetointi ja aikataulutukset helpottuvat
 - Hakijan odotukset vastaavat paremmin viranomaisten neuvontamahdollisuuksia
 - Syntyy aineistoa yrittäjien neuvontaan ja koulutukseen

2. Järjestetään vesiviljelyn luvitusta koskevaa koulutusta ja neuvontaa

- Järjestetään elinkeinon ja viranomaisten yhteistyönä **lupien hakemista koskevaa koulutusta** yrittäjille, viranomaisille, järjestöille ja yrittäjiä opastaville tahoille
 - Koulutukseen sisällytetään myös hakemista edeltävät neuvontamahdollisuudet (ennakkokeskustelut, tietotarpeiden määrittelyt, ennakkotarkastelut ja muut mahdolliset hakemusta edeltävät toimet)
- Perustelu:
 - Neuvontaa ja sujuvoittavia prosesseja osataan kysyä ja tarjota haastavien erityisesti haastavien hankkeiden yhteydessä
 - Vähentää jatkossa viranomaisneuvonnan tarvetta tavanomaisissa hankkeissa

3a. Tehostetaan luvitusta sujuvoittavien toimien käyttöönottoa ja selkeytetään viranomaisten tulkintakäytäntöjä

- **Käytetään** uudentyyppisissä ja monimutkaisissa hankkeissa huolellisesti valmisteltuja **ennakkokeskusteluja** ja **tarvittaessa** hakemuksen **ennakotarkastelua**.
 - Sujuvoittaa prosessia myöhemmässä vaiheessa
- Selvitetään tapoja **nopeuttaa YVA-menettelyn tarveratkaisun tekemistä**
 - Esimerkiksi YVA-menettelyn raja-arvon määrittäminen vesiviljelylle YVA-laissa tai YVA-lain 13 §:n 1 momentin tarkennus siten, että hakija toimittaa YVA-asetuksen edellyttämät riittävät tiedot sähköisesti ELY-keskuksen harkintaa varten

Innovaatio-ohjelma: Ekosysteemilähestymistapaan perustuva työkalu, jolla voidaan tuottaa tietoa ennakkokeskusteluun

3b. Selkeytetään viranomaisten tulkintakäytäntöjä

- Linjataan **Natura-arvioinnin** tarvitsemien perustietojen **vaatimukset**
 - Takaa toiminnanharjoittajan yhdenmukaisen kohtelun
- Linjataan **taustakuormituksen ja ilmaston muutoksen merkitys** vesiviljelyhankkeiden toteutettavuuden suhteen
 - Syntyy ymmärrys siitä miten vesialueiden tilaa yleisesti heikentävät tekijät (ilmastonmuutos, hajakuormitus, sisäinen kuormitus) huomioidaan hankkeen vaikutuksia arvioitaessa
- Avataan sijainninhjauksen ja muiden **ympäristöohjausmallien** sekä **ympäristötavoitteiden** (kuormitustavoitteet, hyvän tilan tavoite) **painotus** luparatkaisuisissa nykyistä läpinäkyvämmiin
 - Osapuolet osaavat ottaa hankesuunnittelussa huomioon ympäristötavoitteiden vaikutukset suunnitelman toteutumiseen

Innovaatio-ohjelma: Kartalla Natura-alueet, joissa vesiviljelyllä ei merkittävää vaikutusta Vesiviljelyn vaikutus kokonaisuuteen (SYKE, SmartSea), Painotuslogiikka voidaan rakentaa yhteistyössä AVI ja ELYn kanssa

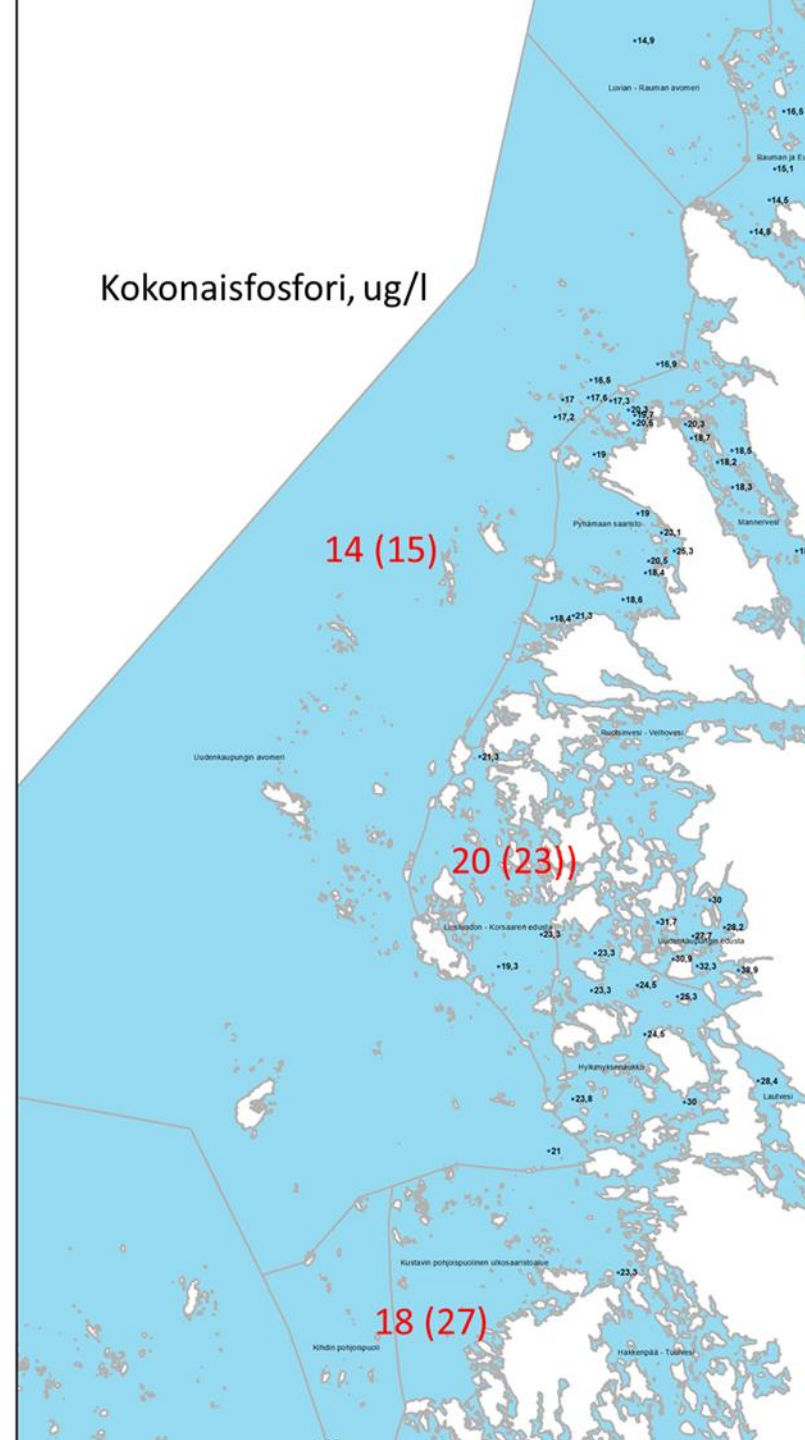
4. Selkeytetään Weser-tuomioistuimen päätöksen merkitystä ympäristölupapäätöksenteon kannalta huomioon ottaen ekologisen tilan arviointiin liittyvät epävarmuustekijät

- Epävarmuudet:
 - Vesimuodostumatyyppien referenssiarvojen määrittäminen
 - Järkevien luokitusrajojen määrittäminen
 - Vesimuodostumien koko, rajaaminen ja yhdenmukaisuus
 - Isot luokituserot naapurivesimuodostumien välillä
 - Puutteelliset tai puuttuvat mittaustiedot
 - Ristiriitaisten muuttujatietojen painotus
 - Biologisten muuttujien rakenteelliset erot eri alueilla
 - Eri arviointimenetelmät tuottavat eri tietoa samoista muuttujista
 - Useimpien vesimuodostumien tila-arvio perustuu lopulta asiantuntija-arvioon

Epävarmuudet

- Vesimuodostumatyyppien referenssiarvojen määrittäminen
- Järkevien luokitusrajojen määrittäminen
- Vesimuodostumien koko, rajaaminen ja yhdenmukaisuus
- Isot luokituserot naapurivesimuodostumien välillä
- Puutteelliset tai puuttuvat mittaustiedot
- Ristiriitaisten muuttujatietojen painotus
- Biologisten muuttujien rakenteelliset erot eri alueilla
- Eri arviointimenetelmät tuottavat eri tietoa samoista muuttujista
- Useimpien vesimuodostumien tila-arvio perustuu lopulta asiantuntija-arvioon

5. Sovelletaan ympäristötarkkailussa uusia luotettavampia ja jatkuvatoimisempia seurantamenetelmiä

Innovaatio-ohjelma: Pilotti, jossa poijuja testataan kolmessa yrityksessä.

6. Vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelman laajentaminen

- **Sijainninhjaussuunnitelman laajentaminen** jatkokasvatuksesta poikaskasvatukseen, talvehtimispaikkoihin, perkaamoihin ja muihin rantatoimintoihin:
 - Meriviljelyn kehittäminen vaatii kaikki tuotantovaiheet
 - Voi toimia esivaiheena mahdolliseen kaavoitukseen
- Sijainninhjaussuunnitelman tuloksia tulee viedä kansallisiin **avoimiin tietojärjestelmiin**
 - Niitä voidaan tarkastella rinnan muiden suunnittelu- ja kaavoitusaineistojen kanssa
- **Ympäristövaikutuksiin liittyvät selvitykset** tulisi tehdä riittävällä tarkkuudella jo osana sijainninhjaussuunnittelua
 - Kaavoitus- ja lupaprosessit voivat nopeutua huomattavasti, jos tärkeimmät selvitykset on laadittu tasokkaasti

Innovaatio-ohjelma: Poikaskasvatusalueet selvitetty SmartSeassa, toimitettu V-S Liittoon, Luke Opendatassa sijainninhjaussuunnitelma, jatkossa poikaspaikat, ehkä ympäristöselvityksetkin

7a. Vesiviljelyä viedään aktiivisesti kaavoitukseen ja merialuesuunnitteluun

- Vesiviljely koskeva **merialuesuunnittelu vaiheistetaan:**
 - 1) Määritetään valtakunnallinen tahtotila, esim. tavoiteltu tuotantomäärä
 - 2) Jaetaan merialueiden tai maakuntien suunnitteluun esimerkiksi kuormituskiintiöinä
- Kalankasvatus **sisällytetään** kunta- ja/tai maakunta**kaavoitukseen**
 - Ympäristön kannalta parhaiden tuotantopaikkojen määrittely kullekin alueelle
- **Sijainninohjaussuunnitelmia** käytetään suoraan kaavoituksen **taustaselvityksinä**
 - Kaavoitusmenettelyn etu laaja osallistavuus, läpinäkyvyys ja hyväksyttävyyys
 - Kaavoitus vaatii perusteellista vaikutusten selvittämistä ja arviointia

Innovaatio-ohjelma/SmartSea: Rakennettu yhteistyötä kaavoittajiin:
Uusikaupunki, Metsähallitus, Ekosysteemipohjainen työkalu

7b. Vesiviljelyä viedään aktiivisesti kaavoitukseen ja merialuesuunnitteluun

- Maakuntakaavoituksessa voitaisiin esittää kalankasvatukseen **parhaiten soveltuvat vesialueet**
 - Kaavamerkinnät voisivat olla strategisia kehittämistapamerkintöjä tai aluevaraus- ja kohdemerkintöjä tai oma erillinen merkintä kalankasvatukselle
 - Kasvatusalueiden tuotantomäärät olisi mahdollista mitoittaa kaavatyössä, jos ne selvitetty sijainninhjaussuunnitelmassa
- **Kuntien** yleis- ja asemakaavoilla voidaan ohjata **tarkemmin** sijaintia ja yksityiskohtaista toimintaa
 - Kunta voi määrittää oman kalatalousstrategiansa, johon kalankasvatus sisältyisi, kaavoitus osa strategian toteutusta.
 - Kuntakaavoitus mahdollistaa yksityiskohtaisemman ohjausmekanismin kalankasvatuksen eri toiminnoille
- **Uusia merkintätapoja** tulee selvittää ja testata maakunta- ja kuntakaavoituksessa
 - Monitoiminta-aluemerkinnällä voitaisiin ohjata päällekkäisiä toimintoja samalle alueelle (Kalankasvatus/Energiantuotanto)

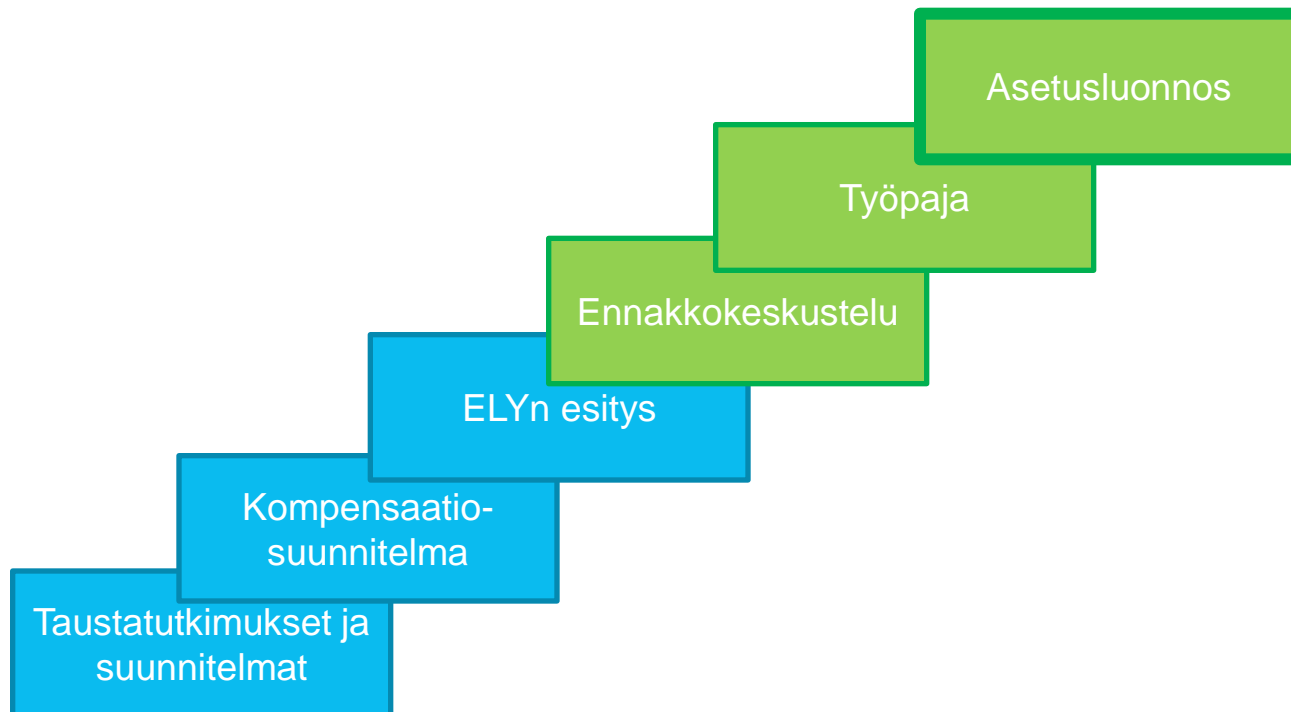
8. Pilotoidaan uusia tapoja toteuttaa hankkeelle ympäristölupa

- Pilotoidaan **yhteisluvitusta**
 - Metsähallitus, kunta tai muu vedenomistaja luvittaisi laajemman alueen ammattimaisesti
 - Kasvattaja ostaa tai vuokraa valmiiksi luvitettua kasvatusoikeutta
- Pilotoidaan luvituksen suunnitteluun liittyvää **prosessia**
 - Suunnitteluvaiheessa osallistava luvitusprosessi (vrt. Äänekosken biotuotetehdas): Kaikki suunnittelevat henkilöt samaan pöytään keskustelemaan luvituskokonaisuudesta ja parhaasta strategiasta

Innovaatio-ohjelma: Poikas- (Uki) ja jatkokasvatuspaikkojen (MH) yhteisluvitus.
Ravinnekiintiölupaprojekti

9. Itämerirehun käyttöä edistetään lainsäädäntöä täydentämällä

- Pyritään selkeyttämään Itämerirehun käyttömahdollisuuksia meri-alueen kalankasvatuksessa sen käyttöä koskevalla asetuksella

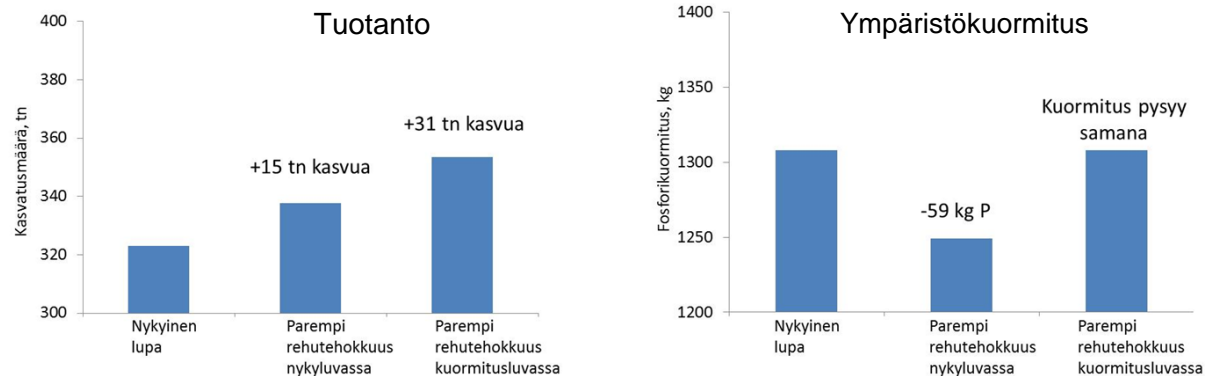
Asetusluonnos

- **Soveltamisala** Sovelletaan ympäristöluvan vaatimaan kalankasvatukseen vain jos hakija ilmoittaa käyttävänsä Itämerirehua.
- **Määritelmät** Määritellään Itämerirehu, ravinnepäästöt, brutto- ja nettopäästöt ja rannikkoalueet
- **Itämerirehu lupaharkinnassa** Ravinnepäästöjä korvataan käyttämällä Itämerirehua ja se huomioidaan lupamääräyksiä annettaessa. Itämerirehu vähentää nettopäästöjä. Arvioidaan laitoksen nettopäästöjen vaikutusta rannikkovesien kuormitukseen ja vesimuodostuman hyvän ekologisen tilan säilyttämiseen tai saavuttamiseen.
- **Sijoittuminen** Kalankasvatus sijoitetaan vesialueelle, joka mahdollistaa laitoksen bruttopäästön ja jossa paikalliset vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäiseksi myös Itämerirehua käytettäessä.
- **Pyyntialue** Kalankasvatuslaitoksella käytettävän Itämerirehun kalaraaka-aine tulee pyytää siltä rannikkoalueelta, jossa laitos sijaitsee.
- **Tarkkailu** Toiminnanharjoittaja järjestää raaka-aineen alkuperän, tuotannon, päästöjen ja vaikutusten tarkkailun. Rehupäiväkirjassa todennetaan rehu. Rehunvalmistajan todistukset. Lasketaan 5 vuoden keskiarvona.
- **Muutokset** Jos Itämerirehun määrä jää lupamääräyksiä vähäisemmäksi 5 vuoden keskiarvona tarkasteltuna, supistetaan toimintaa vastaavasti.
- **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

10. Siirrytään kalankasvatuksessa rehun määrää säätelevistä luvista päästöperusteiseen lupaan

- Päästöperusteinen lupa kannustaa yrityksiä kehittämään rehutehokkuutta

Jos rehukerroin paranee

1. Nykyinenkin lupa kannustaa, mutta kuormituslupa kannustaisi enemmän
2. Kuormitus pysyisi samana

- Määritetään uusissa ympäristöluvuissa typen ja fosforin suhde sellaiseksi, että typpirajoite ei enää estä rehujen fosforipitoisuuden vähentämistä
 - Ison kalan rehuissa N/P-suhde on 8,3, kun luvissa N/P-suhde on 7,7 > Fosforia ei kannata vähentää, koska typi rajoittaa kuitenkin

11. Tutkimuksen ja kehittämistoimien suuntaaminen vesiviljelyn kestäväen kasvun edellytysten ja ympäristövaikutusten seurannan parantamiseen

- Selvitetään vesiviljelyn tuotantovaiheiden lupapäätöksen kannalta **kriittiset ympäristövaikutukset**, niihin liittyvän **merkittävän haitan suuruus** ja **tavat vähentää näitä** vaikutuksia
- **Kehitetään menetelmiä, joilla** voidaan luotettavasti **arvioida** vesiviljelyn **vaikutusta ympäristön ja vesimuodostumien tilaan**
- Hyödynnetään **sosiaalista hyväksyttävyyttä** edistäviä prosesseja
 - Sovelletaan monitavoitearviointia tai muita vastaavia menetelmiä suurissa hankkeissa
 - Tiedotetaan vesiviljelyalan ja sen ympäristökestävyyden kehityksestä
 - Avataan vesiviljelyn yhteiskunnallisia vaikutuksia
 - Kuvataan ympäristövaikutuksia kokonaisuudessaan
 - Kehitetään lupamenettelyä edeltävää vuorovaikutteista yhteistyötä asiantuntijoiden, sidosryhmien ja paikallisten yhteisöjen välillä

Innovaatio-ohjelma: Ekosysteemilähestymistavassa kokonaisvaikutusmalli, jossa mukana myös sosiaaliset vaikutukset, Uudenkaupungin hankkeessa osallistava suunnittelu

Lisätietoa

VNK:

http://tietokayttoon.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/tutkimus-ehdottaa-ratkaisuja-kotimaisen-vesiviljelyn-kestavaan-lisaamiseen

Kiitos !

Kuva: Raisio Oyj